

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського**

**Факультет «Туризму»
кафедра «Готельно-ресторанного бізнесу»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ДИСЦИПЛІНИ**

«Аналіз ринків готельно-ресторанного бізнесу»

галузь знань : 24 «Сфера обслуговування»

Спеціальність: 241 «Готельно-ресторанна справа»

освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр

Львів – 2020

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, спеціаліста галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»

Робоча програма складена: **Графська О.І.** к.е.н., доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, член кор.ТАУ.

Затверджено на засіданні кафедри «Готельно – ресторанного бізнесу»
Протокол № 13 від 28 серпня 2020р.

Зав. Кафедри

проф.док. Паска М.З.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Готельно-ресторанне господарство як одна з високорентабельних сфер світової економіки, у XXI ст. стає провідним напрямом економічного і соціального розвитку України. У сучасному світі туризм формує економіку багатьох держав, розширює кордони співробітництва та стає важливою передумовою для стабільного розвитку світової індустрії гостинності.

В усьому світі готельно-ресторанний бізнес є одним з найбільш привабливих для інвесторів, а його рентабельність у розвинутих країнах не буває нижчою за 40 %, при цьому досягаючи в «туристичних» зонах позначки 100 %.

Ефективність організації готельно-ресторанного господарства залежить від багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів, що мають широкий вплив на подальший розвиток господарства. Готельно-ресторанний бізнес активно розвивається, знаходячи нові якісні риси та нові імпульси свого розвитку, але за останні роки накопичилась низка невирішених питань. Проблема розвитку у сфері готельного та ресторанного бізнесу є досить актуальною, з огляду на її економічне та соціальне значення в галузі гостинності. Саме тому не втратили своєї актуальності особливості організації готельно-ресторанного господарства та пошук чітких та ефективних підходів до організації управління готельно-ресторанним господарством на сучасному етапі.

Світовий ринок туристичних та готельних послуг постійно змінюється, має динамічну структуру, розвивається у взаємодії з іншими ринками товарів та послуг, відчуваючи вплив з боку ринкового середовища. На світовому ринку туристичних та готельних послуг часто відбуваються структурні зміни пропозиції та попиту, різкі коливання цін, змінюється структура, з'являються нові види угод, здійснюється диверсифікація послуг.

Розвиток в Україні ринкових відносин, формування сучасної моделі економічного зростання супроводжується невинною інтеграцією у світову систему господарювання. На шляху інтеграції країни до світового економічного простору головним завданням є створення оптимальних умов взаємодії з зовнішніми ринками, у тому числі туристичних та готельних послуг. Це потребує підготовки фахівців, які б володіли теоретичними знаннями законів, закономірностей та факторів розвитку світового ринку туристичних та готельних послуг, особливостей кон'юнктури, практичними навичками моніторингу, розробки стратегії виходу та закріплення на ньому ринку з наданням пріоритету національним інтересам.

Важливу роль у підготовці таких фахівців посідають навчальні дисципліни «Світовий туризм та готельне господарство», «Міжнародна готельна індустрія» та «Моніторинг світового ринку готельних і ресторанних послуг». Актуальність вивчення цих дисциплін обумовлена багатоаспектністю питань функціонування світового ринку туристичних та готельних послуг, особливостями технології моніторингу та використання його результатів у тактичному та стратегічному плануванні підприємницької діяльності.

Дисципліна «Аналіз ринків готельно-ресторанного бізнесу» дає фундаментальні знання, які є особливі для вивчення та аналізу міжнародної

готельної індустрії, історії розвитку гостинності різних країн з давніх часів до наших днів, як економіка і культура різних народів відобразилась на традиціях і формах підприємств харчування і готельного розміщення, яку роль сьогодні відіграє індустрія гостинності у світі. Уміння прийняти гостя, приділити йому належну увагу, забезпечити захист та безпеку – це являється невід’ємною частиною культури гостинності усіх народів світу. Гостинність базується на принципах взаємодії гостя та господаря та включає в себе насамперед надання їжі, житла та захисту, а потім забезпечує більш специфічні потреби гостя.

Дисципліна «Аналіз ринків готельно-ресторанного бізнесу» тісно пов’язана і є логічним продовженням таких загально теоретичних економічних дисциплін як «Світовий туризм та готельне господарство», «Міжнародна готельна індустрія» та «Моніторинг світового ринку готельних і ресторанних послуг». Актуальність вивчення цих дисциплін обумовлена багатоаспектністю питань функціонування світового ринку туристичних та готельних послуг, особливостями технології моніторингу та використання його результатів у тактичному та стратегічному плануванні підприємницької діяльності.

Метою навчальної дисципліни «Аналіз ринків готельно-ресторанного бізнесу» є: проведення економічного аналізу особливостей організації та виявлення основних тенденцій розвитку готельно-ресторанного господарства

Предмет навчальної дисципліни є:

ознайомити слухачів з основними поняттями, комплексом теоретичних та практичних аспектів організації управління готельно-ресторанним господарством.

дати уявлення про розвиток і закономірності ведення бізнесу в світовій індустрії гостинності, а також знання і навички щодо застосування досвіду світового готельно-ресторанного бізнесу в практичній діяльності.

Мета викладання дисципліни:

підготовка спеціалістів за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки спеціалістів вищезазначеного фахового спрямування. Формування теоретичних знань і навичок з метою формування у студентів системи знань про аналіз ринків готельно-ресторанного бізнесу.

Завдання вивчення дисципліни:

В результаті вивчення курсу «Аналіз ринків готельно-ресторанного бізнесу» студенти повинні **знати:**

- значення і місце готельно-ресторанного бізнесу в структурі туристичної галузі, історію його розвитку;
- використання методів проведення аналізу ринків готельно-ресторанного бізнесу, в структурі туристичної галузі країни;
- загальну характеристику світового готельного господарства, ринку міжнародного готельно-ресторанного бізнесу, на основні показники його діяльності;
- форми і методи обслуговування, що використовуються в готельно-

- ресторанному бізнесі в різних країнах світу;
- передумови, фактори і шляхи формування індустрії гостинності як світової галузі економіки;
 - вивчення форм міжнародного співробітництва у сфері готельно-ресторанного бізнесу;

ВМІТИ:

- оцінювати сучасний стан світового готельно-ресторанного бізнесу за допомогою системних методів оцінювання;
- проводити моніторинг та аналіз готельно-ресторанного бізнесу та формувати тренди в системі прогнозування.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Аналіз ринків готельно-ресторанного бізнесу»

№ теми	Назва розділу, теми
<i>Змістовий модуль 1. Моніторинг та аналіз кон'юнктури світового ринку готельних і ресторанних послуг, основні поняття, його дослідження, інформаційне та програмне забезпечення</i>	
1.	<i>Тема 1. Історія, становлення та розвиток туризму та сфери гостинності.</i>
2.	<i>Тема 2. Основні положення проведення моніторингу та аналізу світового ринку готельних і ресторанних послуг.</i>
3.	<i>Тема 3. Закономірності ціноутворення та методологія визначення зовнішньоторговельних цін на готельні і туристичні послуги на міжнародному ринку</i>
4.	<i>Тема 4. Аналіз кон'юнктури міжнародного ринку готельних і ресторанних послуг</i>
<i>Змістовий модуль 2. Прогнозування, на основі аналізу, основних показників кон'юнктури світового ринку готельних і ресторанних послуг</i>	
5.	<i>Тема 5. Кон'юнктурний прогноз міжнародного ринку готельних і ресторанних послуг</i>
6.	<i>Тема 6. Основні напрямки підвищення ефективності кон'юнктурної роботи на міжнародному ринку готельних і ресторанних послуг</i>
7.	<i>Тема 7. Світовий туризм і готельне господарство на сучасному етапі, тенденції та перспективи розвитку.</i>
<i>Змістовий модуль 3. Економічний аналіз готельних мереж та готельної індустрії в Україні.</i>	
8.	<i>Тема 8. Особливості та розвиток міжнародних готельних мереж.</i>
9.	<i>Тема 9. Проблеми та перспективи розвитку готельної індустрії в Україні</i>
10.	<i>Тема 10. Державне регулювання міжнародною готельною індустрією.</i>

Дисципліна «Аналіз ринків готельно-ресторанного бізнесу» включає три змістовних модулі.

Змістовий модуль 1.

Моніторинг та аналіз кон'юнктури світового ринку готельних і ресторанних послуг, основні поняття, його дослідження, інформаційне та програмне забезпечення

Тема 1. Історія, становлення та розвиток туризму та сфери гостинності.

1. Основні історичні періоди розвитку готельної сфери в світі
2. Формування перших закладів гостинності (IV тис. до н.е. – V ст. н.е.)
3. Спеціалізовані заклади розміщення (VI–XV ст.)
4. Готельна та ресторанна сфера в XVI –XX ст.

Тема 2. Основні положення проведення моніторингу та аналізу світового ринку готельних і ресторанних послуг.

1. Суть і поняття моніторингу.
2. Сутність функціонування світового ринку готельних і ресторанних послуг.
3. Фактори, що впливають на коливання економічних показників.
4. Система показників моніторингу світового ринку готельних послуг.

Тема 3. Закономірності ціноутворення та методологія визначення зовнішньоторговельних цін на готельні і туристичні послуги на міжнародному ринку.

1. Теоретичні аспекти розвитку ринку міжнародної готельної індустрії.
2. Методичні основи дослідження ринку готельних і туристичних послуг.
3. Оцінка попиту та пропозиції: методика і аналіз.
4. Характеристика особливостей комерційної діяльності підприємств на міжнародному ринку готельних і туристичних послуг.

Тема 4. Аналіз кон'юнктури міжнародного ринку готельних і ресторанних послуг.

1. Методи вивчення кон'юнктури готельних і туристичних послуг.
2. Дослідження кон'юнктури ринку готельних і туристичних послуг у межах маркетингу.
3. Динаміка основних показників кон'юнктури міжнародного ринку готельних і туристичних послуг у розрізі регіонів.
4. Вивчення кон'юнктури ринку готельних і туристичних послуг України на світовому ринку

Змістовий модуль 2. Прогнозування, на основі аналізу, основних показників кон'юнктури світового ринку готельних і ресторанних послуг

Тема 5. Кон'юнктурний прогноз міжнародного ринку готельних і ресторанних послуг.

1. Оцінка конкурентоспроможності підприємств на ринку готельних і туристичних послуг.
2. Дослідження можливостей розвитку міжнародного ринку.
3. Прогнози кон'юнктури та його використання в плануванні роботи готельних і туристичних підприємств на ринку.

Тема 6. Основні напрямки підвищення ефективності кон'юнктурної роботи на міжнародному ринку готельних і ресторанних послуг.

1. Фактори, що визначають загальні напрями розвитку світового ринку готельних і ресторанних послуг.
2. Інформаційний ринок готельних і ресторанних послуг.
3. Застосування комп'ютерної техніки та пакетів прикладних програм для кон'юнктурного дослідження і прогнозування.

Тема 7. Світовий туризм і готельне господарство на сучасному етапі, тенденції та перспективи розвитку.

1. Умови та чинники розвитку міжнародного туризму
2. Загальні тенденції розвитку світового туристичного ринку
3. Економічні показники світового туристичного ринку
4. Рейтинг країн світу
5. Регіональні особливості розвитку туризму
6. Перспективи розвитку туризму у світі до 2020 р.

Змістовий модуль 3. Економічний аналіз готельних мереж та готельної індустрії в Україні.

Тема 8. Особливості та розвиток міжнародних готельних мереж.

1. Історичний аспект розвитку готельних мереж у світі
2. Сучасний стан готельних мереж в світі
3. Готельна мережа ACCOR.
 - 3.1. Готельна компанія IBIS
 - 3.2. Motel 6
 - 3.3. STUDIO 6
 - 3.4. RED ROOF INNS
 - 3.5. ETAP
 - 3.6. FORMULE 1
 - 3.7. Suitehotel
 - 3.8. Novotel

3.9. Mercure

3.10. Sofitel

4. Готельна мережа MARRIOT

5. Особливості мережі Hyatt

6. Аналіз американського та східного готельних ринків

6.1. Стан готельної справи США

6.2. Курортні готелі у США

6.3. Розвиток міжнародних готелів у США

6.4. Східні ринки готельної індустрії

Тема 9. Проблеми та перспективи розвитку готельної індустрії в Україні

1. Умови та чинники розвитку готельної індустрії в Україні.

2. Проблеми та перспективи розвитку.

Тема 10. Державне регулювання міжнародною готельною індустрією.

1. Державна політика в готельній індустрії.

2. Органи державної виконавчої влади.

3. Принципи і цілі регулювання МГІ в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Теоретичні основи та розвиток міжнародної готельної індустрії.

2. Поняття та особливості МГІ.

3. Формування перших закладів гостинності (IV тис. до н.е. – V ст. н.е.).

4. Спеціалізовані заклади розміщення (VI–XV ст.), їх формування.

5. Історія становлення готельної сфери в Середньовіччя.

6. Історія становлення готельної сфери в добу капіталізму.

7. Міжнародна готельна індустрія на сучасному етапі, тенденції та перспективи розвитку.

8. Умови та чинники розвитку МГІ.

9. Форми і види міжнародного туризму.

10. Статистика туристських потоків.

11. Статистика туристських доходів.

12. Функції міжнародного туризму в економіці країни.

13. Значення міжнародного туризму.

14. Потенціал розвитку туризму в Україні.

15. Міжнародний туризм як засіб інтеграції України у європейський та світовий простір.

16. Рейтинг країн світу.

17. Соціально-економічні чинники формування міжнародної готельної індустрії.

18. Фактори розвитку МГІ.

19. Внесок СОР у розвиток МГІ.

- 20.Класифікація готельних підприємств на міжнародному рівні.
- 21.Проблеми створення міжнародної класифікації готелів.
- 22.Особливості американської класифікації.
- 23.Класифікація готелів в країнах СНД.
- 24.Державне регулювання міжнародною готельною індустрією.
- 25.Державна політика в готельній індустрії.
- 26.Органи державної виконавчої влади.
- 27.Принципи і цілі регулювання МГІ.
- 28.Головні міжнародні туристичні організації.
- 29.Зміни на світовому ринку туристичних послуг.
- 30.Географічні фактори розвитку міжнародного туризму.
- 31.Поняття та сутність туристичних ресурсів.
- 32.Принципи класифікації туристичних ресурсів.
- 33.Соціально-економічні туристичні ресурси.
- 34.Історико-культурні туристичні ресурси.
- 35.Економічні показники світового туристичного ринку.
- 36.Регіональні особливості розвитку туризму.
- 37.Перспективи розвитку туризму у світі до 2020 р.
- 38.Інформаційне забезпечення міжнародної готельної індустрії.
- 39.Поняття та роль інформаційних технологій в управлінні.
- 40.Виникнення та еволюція комп'ютерних систем бронювання.
- 41.Основні закордонні туристичні сайти онлайн-бронювання.
- 42.Особливості та розвиток міжнародних готельних мереж. Загальна характеристика.
- 43.Готельна мережа ACCOR.
- 44.Готельна мережа MARRIOT.
- 45.Готельна компанія IBIS.
- 46.Загальна характеристика Motel 6.
- 47.Загальна характеристика Studio 6.
- 48.Загальна характеристика Novotel.
- 49.Стан готельної справи США.
- 50.Аналіз американського та східного готельних ринків.
- 51.Проблеми та перспективи розвитку готельної індустрії в Україні.
- 52.Умови та чинники розвитку готельної індустрії в Україні.
- 53.Проблеми розвитку міжнародної готельної індустрії.
- 54.Прогнози розвитку міжнародної готельної індустрії.
- 55.Міжнародні готельні організації та їх роль в управлінні маркетингом послуг гостинності.
- 56.Міжнародна діяльність у сфері стандартизації готельних послуг.
- 57.Канали реалізації готельно-ресторанних послуг.
- 58.Форми виходу підприємств індустрії гостинності на зовнішній ринок.
- 59.Аналіз можливостей регіональних, національних і міжнародних ринків.
- 60.Сучасний стан міжнародної готельної індустрії.
- 61.Компоненти міжнародної готельної індустрії, їх структура і взаємозв'
- 62.Перспективи розвитку міжнародної готельної індустрії.

63. Статистика туристичних та готельних послуг на міжнародному ринку.
64. Види готельних підприємств на світовому ринку та особливості їх функціонування.
65. Сучасний стан та перспективи розвитку послуг гостинності в Україні.
66. Проблеми і чинники, що перешкоджають розвитку готелів в Україні.
67. Державні програми сприяння будівництву готелів в Україні і плани відкриття готелів в Україні.
68. Етичні проблеми організації гостинності.
69. Шляхи підвищення соціально-економічної ефективності розвитку готельних послуг.
70. Соціально-економічні результати підвищення якості готельних послуг.
71. Доцільність співвідношення цілорічних і сезонних готельних послуг для різних регіонів країни.
72. Специфіка організації туристських готелів.
73. Розвиток готельних ланцюгів у світі.
74. Основні умови організації благоустрою території готельного підприємства.
75. Чинники, що впливають на комфортні умови організації готельних послуг.
76. Розвиток і удосконалення послуг харчування для туристів.
77. Туристські категорії організації послуг харчування.
78. Аналіз рівня розвитку послуг харчування в туризмі.
79. Види і форми організації харчування на підприємствах готельного типу.
80. Франшиза (франчайзинг) в готельній справі.
81. Місце готельно-ресторанних послуг в індустрії туризму.
82. Шляхи підвищення якості надання готельних послуг .
83. Управління якістю обслуговування.
84. Упровадження в індустрію гостинності нових комп'ютерних технологій.
85. Місце готельно-ресторанних послуг в індустрії туризму.
86. Стан готельної справи США.
87. Східні ринки готельної індустрії.
88. Якість обслуговування в готельній справі.
89. Сутність та економічне значення ресторанного господарства при готелях.
90. Суть і поняття моніторингу.
91. Економічна природа світового ринку.
92. Новітні тенденції у розвитку світового ринку послуг.
93. Теоретичні засади моніторингу світового ринку туристичних і готельних послуг.
94. Структурно-логічна послідовність моніторингу світового ринку туристичних і готельних послуг.
95. Взаємозв'язок моніторингу з іншими видами дослідження світового ринку послуг.

96. Економічний зміст поняття «кон'юнктура» та основні закономірності його формування.
97. Види кон'юнктури з точки зору привабливості для туристичного та готельного бізнесу.
98. Характерні ознаки та ознаки кон'юнктури світового ринку туристичних і готельних послуг.
99. Роль та місце світового ринку туристичних та готельних послуг у глобальній економіці.
100. Особливості чинників. Пов'язаних із економічними циклами та їх вплив на кон'юнктуру світового ринку туристичних та готельних послуг.
101. Основні методики моніторингу світового ринку туристичних та готельних послуг.
102. Основні принципи системного підходу при здійсненні моніторингу світового ринку туристичних та готельних послуг.
103. Основні етапи моніторингу світового ринку туристичних та готельних послуг.
104. Інформаційне забезпечення здійснення моніторингу світового ринку туристичних та готельних послуг.
105. Види і форми інформації, що використовуються у процесі моніторингу світового ринку туристичних та готельних послуг.
106. Основні джерела економічної інформації про явища та процеси, що формують і розвивають кон'юнктуру світового ринку туристичних та готельних послуг.
107. Основні принципи прогнозування кон'юнктури світового ринку туристичних та готельних послуг.
108. Сутність функціонування світового ринку туристичних і готельних послуг.
109. Фактори, що впливають на коливання економічних показників.
110. Система показників моніторингу світового ринку готельних послуг
111. Теоретичні аспекти розвитку ринку міжнародної готельної індустрії.
112. Методичні основи дослідження ринку готельних і туристичних послуг.
113. Оцінка попиту та пропозиції: методика і аналіз.
114. Характеристика особливостей комерційної діяльності підприємств на міжнародному ринку готельних і туристичних послуг.
115. Методи вивчення кон'юнктури готельних і туристичних послуг.
116. Дослідження кон'юнктури ринку готельних і туристичних послуг у межах маркетингу.
117. Динаміка основних показників кон'юнктури міжнародного ринку готельних і туристичних послуг у розрізі регіонів.
118. Вивчення кон'юнктури ринку готельних і туристичних послуг України на світовому ринку.

119. Оцінка конкурентоспроможності підприємств на ринку готельних і туристичних послуг.
120. Дослідження можливостей розвитку міжнародного ринку.
121. Прогнози кон'юнктури та його використання в плануванні роботи готельних і туристичних підприємств на ринку.
122. Фактори, що визначають загальні напрями розвитку світового ринку готельних і ресторанних послуг.
123. Інформаційний ринок готельних і ресторанних послуг.
124. Застосування комп'ютерної техніки та пакетів прикладних програм для кон'юнктурного дослідження і прогнозування.
125. Теоретичні основи дослідження кон'юнктури міжнародного ринку готельних і ресторанних послуг.
126. Особливості дослідження кон'юнктури міжнародного ринку готельних і ресторанних послуг.
127. Стратегія розвитку міжнародного ринку готельних і ресторанних послуг.
128. Готельно-ресторанні послуги в індустрії туризму.
129. Індустрія міжнародного туризму: сучасний стан та складові.
130. Місце готельно-ресторанних послуг в індустрії туризму.
131. Шляхи впровадження сучасних світових тенденцій у готельне господарство України.
132. Готельне господарство і туризм у сфері послуг.
133. Місце готельно-ресторанних послуг в індустрії туризму.
134. Туристичні ресурси України та залучення інвестицій в готельне господарств.
135. Новітні тенденції у попиту на послуги міжнародного туристичного ринку українським туристам.
136. Сезонна залежність попиту на туристичні послуги та шляхи її зниження.
137. Роль Світового банку у розвитку туризму.
138. Планування розвитку туризму та готельного забезпечення.
139. Планування розвитку туризму та готельного забезпечення.
140. Туризм і формування нової інфраструктури виробництва і послуг у країнах з ринками, що формуються.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агафонова Л. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : Навч. посібник / Л. Агафонова, О. Агафонова. – К. : Знання України, 2002. – 351 с.
2. Азар В. Дифференциация цен в гостиницах // Отель. – 2001. – № 12. – С. 19–23.
3. Александрова А.Ю. Международный туризм : Учебник. – М. : Аспект Пресс, 2002. – 470 с.
4. Байлик С. Гостиничное хозяйство : проблемы, перспективы, сертификация : Учебное пособие / С. Байлик. – К. : Альтерпрес: ВИРА-Р, 2001. – 207 с.
5. Виноградська А. Технологія комерційного підприємництва : Навчальний посібник / А. Виноградська. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 778 с.
6. Виноградська А. Стратегія готельного бізнесу в Україні / А. Виноградська // Діловий вісник. – 1999. – № 11. – С. 24–25.
7. Гагская декларация по туризму // В.Д. Уваров, К.Г. Борисов / Международные туристские организации : Справочник. – М. : Международные отношения, 1990. – С. 224–242.
8. Глобалізація як джерело конкуренції, конфліктів та можливостей: Зб. матеріалів. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2003.
9. Гречаник В.П. Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму : Україна і світ / В.П. Гречаник, С.М. Васильченко / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpu/Ekon/2008_6/4.pdf>.
10. Гук Н.А. Перспективи розвитку туризму у світі та в Україні / Н.А. Гук / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tourlib.net/statti_ukr/guk6.htm>.
11. Заключительный акт Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе. – Хельсинки, 1975.
12. Кабушкин Н. Менеджмент гостиниц и ресторанов : Учеб. пособие / Н. Кабушкин, Г. Бондаренко. – Мн. : Новое знание, 2002. – 367 с.
13. Конкуренция наций в туризме // Гостиничный и ресторанный бизнес. – 2007. – № 1. – С. 8.
14. Левковська Л. Стан і перспективи розвитку туризму та готельного господарства в Україні / Л. Левковська, Р. Чабан, Г. Мушин // Економіка України. – 2003. – № 6. – С. 31–36.
15. Мальська М.П. Основи туристичного бізнесу : Навчальний посібник / М.П. Мальська, В.В. Худо, В.І. Цибух. – К. : ЦУЛ, 2004. – 272 с.
16. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг : Підручник / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк. – К. : Знання, 2008. – 661 с.
17. Манильская декларация по мировому туризму // [В.Д. Уваров, К.Г. Борисов и др.] / Международные туристские организации : Справочник. – М. : Международные отношения, 1990. – С. 254–258.

18. Нечаюк Л. Готельно-ресторанний бізнес : Менеджмент : Навчальний посібник / Л. Нечаюк, Н. Телеш. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 346 с.
19. Юр'єв, А.П. Формування ціни та цінової політики на підприємствах туристичного бізнесу: Монографія / А.П. Юр'єв, К.В. Єрмілова; Донецький ін-т турист.бізнес. – Донецьк, 2004 – 200 с.

15. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua>
2. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерство економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua>
6. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
7. Міністерство промислової політики. URL:
<http://www.industry.kmu.gov.ua/control/uk/index>
8. Головне управління статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Науково-практичний журнал «Менеджмент сьогодні». URL:
<http://grebennikon.ru/journal-6.ht>